

Gedimino pr. 20, LT-01103 Vilnius, tel. nr: (8 5) 249 6669, el. p.: info@lba.lt, www.lba.lt
Juridinio asmens kodas 121900744

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023-04-03 Nr.03/01

Kopija:

ORIGINALAS SIUNČIAMAS NEBUS

Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai

**Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų
ministerijai**

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijai

Lietuvos bankui

Valstybinei mokesčių inspekcijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS LAIKINOJO SOLIDARUMO ĮNAŠO ĮSTATYMO PAKEITIMO (NR. 23-2981(2))

Lietuvos bankų asociacija (toliau – LBA) 2023 m. kovo 16 d. raštu Nr.06/05 (toliau – Raštas) Lietuvos Respublikos finansų ministerijai buvo pateikusi savo pastabas dėl Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymo projekto Nr.23-2981 (Rašto kopija pridedama prie šio rašto). Raštu LBA paprašė pateikti informaciją apie rengiamus indėlių draudimo įstatymo pakeitimus ir pratęsti LBA pastabų pateikimo terminą bei nurodė priežastis, kodėl būtina tai padaryti. Taip pat Rašte buvo išdėstytas nebaigtinis argumentų sąrašas (parengtas per trumpą laiką ir neturint galimybės įvertinti Rašte nurodytos trūkstamos informacijos), kodėl LBA komentarams pateikti įstatymo projektai yra iš esmės nepriimtini.

Deja, LBA negavo nei Rašte prašytos informacijos, nei jokio Lietuvos Respublikos finansų ministerijos atsakymo dėl termino pastaboms pratęsimo. 2023 m. kovo 30 d. Teisės aktų informacinėje sistemoje buvo įregistruotas naujas Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymo projektas Nr. 23-2981(2) (toliau – Projektas), iš kurio matome, kad mūsų argumentai liko neišgirsti ir į didžiąją dalį esminių LBA pastabų nebuvo atsižvelgta.

Turime konstatuoti, jog toks **teisėkūros procesas, kai Rašte išdėstyti LBA prašymai yra tiesiog ignoruojami nepateikiant jokio atsakymo, yra nepriimtinas, nenuoseklus ir neatviras**. Pažeidžiami Teisėkūros pagrindų įstatyme įtvirtinti atvirumo ir skaidrumo, efektyvumo bei sistemiškumo principai. Nesuprantama, kodėl apie planus didinti indėlių draudimo įmokas mes žinome tik iš finansų ministerijos atstovų pasisakymų žiniasklaidoje, o paprašius konkrečios informacijos, kuri yra reikšminga ir svarbi LBA pastaboms pateikto projekto pasekmių įvertinimui - tokia informacija nėra pateikiama. Kaip jau ir esame pabrėžę, kad informacija apie indėlių draudimo įmokas yra esminė ir neatsiejama nuo laikinojo solidarumo įnašo, nes šie mokesčiai kartu daro reikšmingą įtaką bankų veiklos rezultatams ir strategijai. Taip pat yra visiškai nesuprantama, kodėl Projektas toliau teikiamas nelaukiant Europos Centrinio banko (toliau – ECB) ir Europos Komisijos (toliau – EK) išvadų, juolab, kad Lietuvos Respublikos Konkurencijos taryba taip pat atkreipė finansų ministerijos dėmesį, kad, įteisinus siūlomą laikinąjį solidarumo įnašą, tam tikros ūkio subjektų grupės (tame skaičiuje - kitų sektorių įmonės, uždirbusios neįprastai didelį pelną) gali gauti valstybės pagalbą, todėl ją būtina suderinti su Europos Komisija, o jei valstybės pagalba teikiama be Europos Komisijos pritarimo, ji laikoma neteisėta.

Pažymėtina, jog Projekte net ir atlikus tam tikrus pakeitimus, Projektas ir toliau yra iš esmės nepriimtinas, bei prašome Lietuvos Respublikos Vyriausybės jam nepritarti dėl žemiau išvardintų priežasčių:

1. Pasiūlytas apmokestinimas ir toliau pažeidžia valstybės pagalbos taisykles.

Patobulintame Projekte atsisakoma nuostatos, pagal kurią naujo mokesčio mokėtojais būtų pripažintos tik tokios finansų įstaigos, kuriose Lietuvos rezidentų indėlių ir sąskaitose laikomų lėšų vertė viršija 400 milijonų eurų. Tačiau tuo pačiu Projekte atsirado naujos nuostatos, kurių pagrindu laikinasis solidarumo įnašas skirtingoms Lietuvos rinkoje veikiančioms ir vienodomis sąlygomis konkuruojančioms kredito įstaigoms būtų apskaičiuojamas skirtingai, taikant individualų koeficientą apskaičiuojamą pagal konkrečios kredito įstaigos Lietuvos rezidentams suteiktų paskolų ir iš jų priimtų indėlių dalį nuo visos tokios kredito įstaigos suteiktų paskolų ir priimtų indėlių sumos.

Atkreiptinas dėmesys, kad Projektas ir toliau pažeidžia Europos Sąjungos valstybės pagalbos taisykles mažiausiai dėl šių priežasčių:

Pirma, Projektu ir toliau siekiama apmokestinti finansų sektoriaus bendroves, *atleidžiant* nuo pareigos mokėti naują mokestį visus kitus ekonomikos sektorius, kurie pasižymi didesniu nei įprastu pelningumu dėl susiklosčiusios neįprastos situacijos rinkoje. Jeigu deklaruojamas Projekto tikslas yra siejamas su poreikiu apmokestinti neįprasto dydžio pelną, tokių tikslų atžvilgiu tiek finansų sektorius, tiek visi kiti ekonomikos sektoriai yra toje pačioje faktinėje ir teisinėje situacijoje ir turėtų būti vertinami vienodai. Atskirų sektorių atleidimas nuo tokios pareigos sudaro neteisėtą valstybės pagalbą.

Kaip matyti iš žemiau esančios lentelės, staigus nuosavo kapitalo grąžos augimas 2021 m. (2022 m. veiklos rezultatai dar nėra prieinami) buvo būdingas daugeliui sektorių, pavyzdžiui, medienos, transporto, chemijos, ir, vadovaujantis Projekto aiškinamojo rašto argumentais, šie sektoriai taip pat gavo „viršpelnius“, nes veiklos rezultatus įtakojo išoriniai veiksniai, tokie kaip pandemijos metu taikyti karantino ribojimai, valstybės parama ir kt. Tačiau kituose sektoriuose veikiantys verslai nebuvo papildomai apmokestinti, išskyrus ES mastu įvestą papildomą energetikos sektoriaus apmokestinimą.

Nuosavo kapitalo grąža (ROE) pagal sektorius Lietuvoje, proc., 2017-2021 m.

Antra, Projektas ir toliau atleidžia nuo pareigos mokėti solidarumo mokestį atskirus finansų sektoriaus dalyvius, tuo iškreipdamas konkurenciją finansų sektoriuje.

Pavyzdžiui, Projekte naujai įtvirtinta mokesčio apskaičiavimo tvarka, t.y. mokesčio bazei taikomas koeficientas, atspindintis atitinkamos kredito įstaigos veiklos Lietuvoje dalį, *de facto* atleidžia nuo solidarumo mokesčio finansų sektoriaus dalyvius, kurių didelė veiklos dalis yra vystoma ne Lietuvoje. Tokie subjektai, nepaisant tarptautinio jų veiklos pobūdžio, aktyviai konkuruoja Lietuvos rinkoje ir toks reguliavimas suteiktų jiems konkurencinį pranašumą. LBA įsitikinimu, deklaruojamo tikslo (apmokestinti netikėtą finansų sektoriaus pelną, kuris susidaro dėl perteklinio likvidumo) atžvilgiu visi pagal Lietuvos Respublikos įstatymus veikiantys subjektai yra analogiškoje teisinėje ir faktinėje padėtyje nepaisant to, kaip šie asmenys organizuoja savo verslą. Juolab, kad Projekto aiškinamajame rašte nurodytos aplinkybės, lemiančios „nelauktai gautas pajamas“, t.y. perteklinis likvidumas ir ECB padidintos palūkanų

Table IV.4: COVID-19 temporary emergency measures (levels as % of GDP)

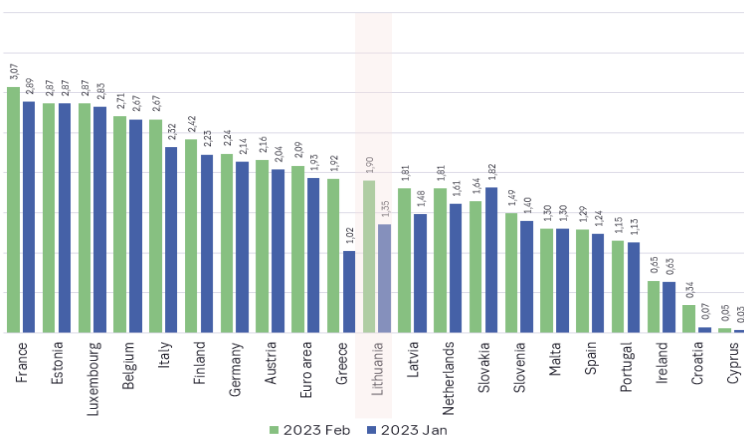
	2020	2021	2022	2023
AT	4.7	4.4	1.0	0.0
BE	4.5	3.0	0.5	0.0
CY	3.5	2.9	0.3	0.0
DE	2.6	4.2	1.4	0.0
EE	1.1	1.4	0.0	0.0
EL	7.6	7.2	1.8	0.0
ES	3.2	3.1	0.4	0.0
FI	2.8	1.7	0.2	0.0
FR	3.3	2.5	0.5	0.0
HR	3.6	1.8	0.4	0.0
IE	3.3	2.5	0.5	0.0
IT	4.4	3.4	1.1	0.0
LT	3.9	2.8	1.0	0.0
LU	2.3	0.8	0.1	0.0
LV	2.7	5.0	1.3	0.0
MT	6.0	4.9	1.8	0.0
NL	3.0	2.2	0.6	0.0
PT	2.3	2.2	0.9	0.0
SI	4.9	4.1	0.8	0.0
SK	2.3	3.5	1.0	0.0
EA	3.3	3.3	0.9	0.0

Source: Commission 2022 autumn forecast

normos, – buvo aktualios daugumoje ES šalių. Žemiau pateikiame duomenis, parodančius, jog Lietuvos ekonominės aplinkybės nebuvo išskirtinės. Pavyzdžiui, Lietuvos Vyriausybės teikta parama pandemijos metu buvo artima ES šalių vidurkiui.

Taip pat 2022 m. vasarį Lietuvos kredito įstaigose vidutinė naujų sudarytų namų ūkių terminuotų indėlių euraiis palūkanų norma buvo 1,9 proc. Lietuva buvo dešimta iš dvidešimties euro zonos šalių pagal terminuotų indėlių normos dydį. Tai prieštarauja teiginiams, kad

Average interest rate on new household term deposits with maturity 1Y<x<2Y, %

Source: ECB

Lietuvoje namų ūkių indėlių palūkanų normos yra vienos žemiausios euro zonoje ar kitaip išskirtinės.

Taip pat pastebėtina, kad įnašo bazės apskaičiavimo principai prieštarauja kitų kredito įstaigoms taikomų mokesčių ir rinkliavų apskaičiavimo principams. Lietuvos Indėlių draudimo fondas renka draudimo įmokas ir yra atsakingas už visas Lietuvoje įsteigtų kredito įstaigų laikomas lėšas ir indėlius nepriklausomai nuo savininkų rezidavimo šalies. Pareiga mokėti pelno mokestį (kuris savo esme yra panašus į solidarumo mokestį) taip pat tenka visiems asmenims, kurie veikia Lietuvos Respublikoje nepaisant to, kurioje šalyje šis pelnas buvo uždirbtas.

Galiausiai, vadovaujantis Projektu, solidarumo įnašo bazė bus mažinama visomis į Lietuvos Indėlių draudimo fondą įmokėtomis draudimo įmokomis. Taigi, finansų sektoriaus dalyviams, kurie reikšmingą veiklos dalį vysto ne Lietuvoje, solidarumo įnašo, tikėtina, visai nereikės mokėti, nes iš įnašo bazės, reikšmingai sumažintos pritaikius koeficientą, bus atimtos visos draudimo įmokos, netaikant atitinkamo koeficiento.

Apibendrinant, Projekte siūlomas koeficientas, siejamas tik su tomis grynosiomis palūkanų pajamomis, kurios susijusios su Lietuvos rezidentams teikiamomis paslaugomis yra nepagrįstas ir sudarantis nelygiavertes sąlygas toje pačioje rinkoje konkuruojantiems subjektams, nes tai leidžia Lietuvoje įsteigtoms finansų įstaigoms, reikšmingą veiklos dalį vystančioms ne Lietuvoje, atitinkamo įnašo nemokėti arba mokėti jį reikšmingai sumažintą ir tokiu būdu įgyti konkurencinį pranašumą prieš kitas kredito įstaigas, veikiančias Lietuvoje.

Trečia, naujai į Lietuvos rinką atėjusioms kredito įstaigoms nekils pareiga mokėti solidarumo įnašą, nors jie bus analogiškoje teisinėje ir faktinėje padėtyje, ir tokiu būdu bus iškraipoma konkurencija finansų sektoriuje.

Ketvirta, solidarumo įnašas nebūtų taikomas atskiroms Lietuvoje įsteigtoms bendrovėms, kurios nėra laikomos kredito įstaigomis ir nėra kredito įstaigų dukterinėmis įmonėmis, tačiau konkuruoja su kredito įstaigomis toje pačioje Lietuvos rinkoje teikdamos automobilių lizingo, faktoringo (atkreiptinas dėmesys, kad tokių bendrovių lizingo ir faktoringo palūkanos taip pat dažnai siejamos su EURIBOR palūkanų baze), greitųjų vartojamųjų paskolų ir kitas finansavimo paslaugas.

Atkreipiame dėmesį, kad LBA jau yra pateikusi Europos Komisijai skundą dėl nauju mokesčiu suteikiamos neteisėtos valstybės pagalbos, tačiau patobulintame Projekte LBA skunde įvardinti pažeidimai vis dar nėra pašalinti.

2. Pasiūlytas apmokestinimas griaua valstybės patikimumą tarptautinių investuotojų akyse.

Šalies investiciniam patrauklumui būtina skaidri, prognozuojama ir tarptautiniu lygmeniu konkurencinga reguliacinė aplinka. Esame labai susirūpinę, kad Projektas parengtas neatsižvelgiant į šiuos investuotojų poreikius bei lūkesčius.

Todėl toks žingsnis neabejotinai reikšmingai sumažins Lietuvos konkurencingumą ir patrauklumą užsienio investuotojams.

Investicinei aplinkai Lietuvoje radikaliai žalingas ir rizikingas sprendimas staigiai ir iš anksto neplanuotai, papildomai apmokestinti kredito įstaigas visiškai prieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje įtvirtintam siekiui, jog „*Lietuvos verslo klimatas skatintų verslumą ir tiesiogines užsienio investicijas*“¹.

Europos Sąjungoje esant laisvam kapitalo judėjimui tarp valstybių, siūlomas papildomas kredito įstaigų veiklos apmokestinimas bus labai žalingas Lietuvos valstybės dedamoms

¹ Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimas Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, 125.3. punktas; taip pat žr. Vyriausybės programos 6 punktą.

pastangoms išlaikyti esamas investicijas ir pritraukti naujas. Projektu siūlomas solidarumo įnašo (toliau - naujas mokestis) įvedimas siunčia signalą investuotojams, jog Lietuvoje investicijos nėra apsaugotos nuo neprognozuojamų ir nepagrįstų pokyčių mokesčių sistemoje ir, atitinkamai, kiek tai susiję su Lietuvos mokesčių sistema, neįmanoma prognozuoti Lietuvoje atliekamų investicijų grąžos ir rizikos.

Priėmus sprendimą papildomai apmokestinti kredito įstaigas, investuotojai turės iš naujo įvertinti (i) ar investuoti Lietuvoje, ar kitose valstybėse; (ii) ar sumažinti esamas investicijas Lietuvoje; (iii) ar priimti sprendimą nutraukti veiklą Lietuvoje.

LBA žiniomis, mokesčiai, nukreipti į kredito įstaigas, pastaruoju metu buvo priimti tik Vengrijoje, Ispanijos Karalystėje ir Čekijos Respublikoje, t.y. tik 1 iš 19 euro zonos valstybių ir tik 3 iš 27 ES valstybių. Lietuva, įvesdama šį mokestį, aiškiai išsiskirs iš bendro investicinės aplinkos Europos Sąjungos šalyse fono.

Netikėtai įvedant naujus mokesčius, Lietuva suteikia pranašumo kaimyninėms šalims, pavyzdžiui, Estijai, kuri, atsižvelgiant į jos palankią, nesudėtingą ir stabilią mokestinę aplinką, ir taip pirmąją įvairiuose ekonominės laisvės reitinguose. Pavyzdžiui, Kanados Fraser Instituto ekonominės laisvės reitinge Estija 2020 metais pagal verslo reguliavimą užėmė 2 vietą, o Lietuva – 21 vietą. Vertinant teisinę sistemą ir nuosavybės teisių apsaugą, Estija užėmė 14 vietą, o Lietuva – 23 vietą².

Šiame kontekste, įvertinant kapitalo judėjimo laisvę Europos Sąjungoje, akivaizdu kad investuotojai, reaguodami į Lietuvos valstybės sprendimą dėl papildomo apmokestinimo, nukreips investicijas į užsienį.

3. Naujo mokesčio įvedimas neatsižvelgia į ECB nurodytas grėsmes.

ECB vertinimu, pakankamas kredito įstaigų kapitalo turėjimas padeda išvengti staigių neigiamų aplinkybių, dėl kurių sumažėtų realios ekonomikos kreditavimas³. Todėl, iškilus ekonomikos sunkumams ir sumažėjus skolininkų mokumui, kredito įstaigų turimos nepakankamos kapitalo pozicijos gali kelti pavojų platesnei ekonomikai⁴.

Vertindama valstybių planus papildomai apmokestinti kredito įstaigas ECB ne kartą nurodė, jog netinkama naudoti iš kredito įstaigų papildomo apmokestinimo surinktas lėšas valstybių biudžeto poreikiams tenkinti, nes tai sumažina valstybių galimybes reaguoti į ekonomikos šokus bei neigiamai paveikia realios ekonomikos augimą⁵.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes, Projektas negali būti svarstomas toliau, jeigu nebus atlikta išsami ir objektyviais duomenimis pagrįsta nepriklausoma ekonominė ekspertizė, kokią įtaką siūlomas mokestis gali padaryti Lietuvos ekonomikos raidai, kartu – galimų ekonominių krizių atvejais.

4. Nepagrįstai ribojama kredito įstaigų veikla.

Projektu neleidžiama iš įnašo bazės atimti palūkanų pajamų, gautų už po 2023 m. sausio 1 d. sudarytas kreditavimo sutartis su finansų sektoriaus subjektais ir su įnašo mokėtoju susijusiais asmenimis. Aiškinamajame rašte nepateiktos jokios tokio apribojimo priežastys. Siūlomas reguliavimas nepagrįstai riboja kredito įstaigų veiklą ir lėšų kainą tarpbankinėje rinkoje.

Kredito įstaigos sudaro sutartis su kitais finansų rinkos dalyviais ar susijusiais asmenimis tiek likvidumo valdymo, tiek įprasto verslo tikslais. Atkreiptinas dėmesys, kad tokie sandoriai turi būti ir yra sudaromi rinkos sąlygomis. Likvidumo valdymas yra kritiškai svarbus kredito įstaigos

² Canadian Fraser Institute. Economic Freedom of the World: 2022 Annual Report (fraserinstitute.org)

³ Opinion of the European Central Bank of 2 November 2022 on the imposition of temporary levies on certain credit institutions (CON/2022/36), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022AB0036&qid=1667490624403&from=EN>.

⁴ ECB nuomonės 2.2 punktas.

⁵ ECB nuomonės 3.1 punktas.

finansiniam stabilumui užtikrinti. Pastarojo meto bankų griūtis kitose valstybėse įvyko būtent dėl likvidumo valdymo trūkumų. Nustačius Projekte siūlomą išimtį ne tik bus apribojamas pasirinkimas kredito įstaigoms kur ir kokiomis sąlygomis panaudoti turimas lėšas, bet ir bus pablogintos sąlygos kitiems rinkos dalyviams, susidūrusiems su likvidumo problema, operatyviai pasiskolinti lėšų tarpbankinėje rinkoje (tarpbankinės palūkanos bus aukštesnės dėl taikomo apmokestinimo solidarumo įnašu). Nesuprantama, kuo solidarumo įnašo kontekste skiriasi, palūkaninės pajamos iš paskolų sutarčių su finansų rinkos dalyviais ir palūkaninės pajamos iš paskolų, suteiktų kitiems verslo subjektams.

5. Naujas mokestis neigiamai paveiks šalies finansinį stabilumą.

Lietuva yra daug eksportuojanti, maža, atvira ekonomika, labai priklausoma nuo tarptautinės aplinkos, kuri ir lemia vidinį šalies finansinį stabilumą. Augančios palūkanos gali turėti didelės įtakos visos Europos ekonomikai, nes daug verslo modelių paremta žemomis palūkanomis. Dabartinis geopolitinis kontekstas jau ir taip mažina mūsų valstybės investicinį patrauklumą. Be to, neseniai įvykę didžiausių bankų bankrotų JAV („Silicon Valley Bank“) ir Šveicarijoje („Credit Suisse“), yra rimtas signalas apie globalios finansų sistemos iššūkius kylant palūkanų normoms.

Minėti įvykiai JAV jau sulaukė atgarsio ir Europoje. Šie įvykiai turėjo neigiamos įtakos akcijų kainoms, buvo pranešama apie indėlininkų suaktyvėjimą kai kuriose šalyse, pasirodė pranešimų apie su šiais įvykiais susijusius įvairių finansų rinkos dalyvių nuostolius bei priežiūros institucijų veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti tų šalių finansų sistemų stabilumą.

Pritaikius tokio reikšmingo tarifo solidarumo įnašą ir apribojus kredito įstaigų galimybes veikti pelningai, mažinamas Lietuvos finansų sistemos atsparumas. Pirma, kredito įstaigos, vykdydamos teisės aktų reikalavimus, privalo valdyti rizikas ir sukaupti pakankamą kapitalą, kad galėtų tinkamai reaguoti į ekonominio ciklo pokyčius. Pelningai veikiančios kredito įstaigos gali suformuoti didesnius kapitalo rezervus ir yra stabilios ekonomikos garantas. Kredito įstaigos, kurios prastai valdo rizikas ir veikia nuostolingai, yra našta visai valstybei. Antra, Projekte vis dar neatsižvelgiama į tai, kad atsiradus poreikiui suformuoti reikšmingus specialiuosius atidėjinius, grynosios palūkanų pajamos automatiškai nesumažės, ir sumokėjus solidarumo įnašą, kredito įstaiga gali tapti nuostolinga. Trečia, kredito įstaigos, nustatydamos, pavyzdžiui, 30 metų termino būsto paskolų palūkanų normas, įvertino tai, kad gali reikšmingai keistis tarpbankinės palūkanų normos, tačiau negalėjo numatyti, kad bus pritaikytas solidarumo įnašas, ir atsižvelgiant į jo dydį, tai gali sukelti reikšmingų pasekmių kredito įstaigos veiklai, jos plėtrai, investicijoms į technologijas ir kt.

Primename, kad Lietuvos bankas 2022 m. pabaigoje priėmė sprendimą, kad Lietuvoje veikiantys bankai ir centrinių kredito unijų grupės stiprintų savo finansinį atsparumą ir sukauptų papildomą kapitalo atsargą – 1 proc. AKR. Tai atitiko ir ESRB rekomendacijas. Naujas mokestis neatspindi Lietuvos valdžios institucijų veiklos nuoseklumo: iš vienos pusės Lietuvos bankas nustato įpareigojimus kredito įstaigoms kaupti papildomus rezervus, iš kitos pusės teikiamas siūlymas apmokestinti dalį kredito įstaigų, siekiant iš jų „išimti“ ženkliai dalį kredito įstaigos pajamų.

6. Apmokestinimo nustatymas prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vyriausybės skelbiamais Lietuvos valstybės biudžeto pajamų surinkimo duomenimis už 2023 metų sausio mėnesį surinkta daugiau 283 mln. eurų, nei per vieną mėnesį metams planuota. Metinio plano vykdymo procentas 2023 m. sausio mėn. yra toks pats kaip 2022 m. sausio mėn. Lietuvoje nėra biudžeto surinkimo problemų, priešingai – Lietuvos Respublikos Finansų ministrė skelbė, kad tiek šių, tiek praėjusių metų valstybės biudžetų deficitai turėtų būti mažesni, nei buvo planuota juos rengiant. 2022 m. į valstybės biudžetą faktiškai gauta – 15,9 mlrd. eurų, t. y. 9,5 proc. daugiau nei planuota. Tokioje finansinėje padėtyje nėra priežasčių, kodėl naujas mokestis apskritai galėtų būti taikomas nedelsiant, o ne po šešių mėnesių nuo įstatymo įsigaliojimo dienos.

Lietuvos Respublikos Mokesčių administravimo įstatymas (3str. 3d.) nustato, kad būtent Seimas turi užtikrinti, jog Lietuvos Respublikos mokesčių įstatymai, nustatantys naują mokestį, naują mokesčio tarifą, mokesčio lengvatą, sankcijas už mokesčių įstatymų pažeidimus arba iš esmės pakeičiantys apmokestinimo tam tikru mokesčiu tvarką ar apmokestinimo teisinio reglamentavimo bei taikymo principus, *įsigaliotų ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo jų paskelbimo dienos*.

Asmenys, kuriems nustatomi nauji mokesčiai turi teisę pagrįstai tikėtis, kad bus nustatytas tinkamas laikotarpis (*vacatio legis*), per kurį jie galės pasirengti mokėti šiuos mokesčius. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad darant mokesčių įstatymų pakeitimus (nustatant naujus mokesčius, juos didinant ir pan.) nukrypimas nuo konstitucinio reikalavimo numatyti tinkamą *vacatio legis* konstituciškai pateisinamas tik skubių ir veiksmingų sprendimų būtinybę lemiančiu siekiu užtikrinti svarbų viešąjį interesą – garantuoti viešųjų finansų stabilumą, neleisti susidaryti pernelyg dideliui biudžeto deficitui valstybėje dėl ypatingų aplinkybių (ekonomikos krizės, gaivalinės nelaimės ir kt.) susiklosčius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai.

Akivaizdu, kad esant dabartinei Lietuvos ekonomikos padėčiai, nedelsiant įvedamas mokestis mokesčių mokėtojams, kuris pasikeitus vienam rodikliui – palūkanoms – gali labai pasikeisti, prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui, kartu ir jo elementais esantiems teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo, teisinio saugumo principais, suponuojančiais valstybės pareigą užtikrinti teisinio reguliavimo tikrumą ir stabilumą.

7. Projektas apsunkins Europos Sąjungos nustatytų minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimų įgyvendinimą apmokestinamoms kredito įstaigoms.

Pagal Europos Sąjungoje nustatytus minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimus⁶ (toliau – MREL reikalavimai), kredito įstaigos privalo užtikrinti MREL tinkamų lėšų dydį, kurių dalis pritraukiama iš išorės, tame tarpe išleidžiant skolos vertybinius popierius. Netikėto ir iš anksto neplanuoto naujo mokesčio įvedimas kredito įstaigoms mažins investuotojų susidomėjimą investuoti bei skolinti Lietuvoje veikiančioms kredito įstaigoms, turinčioms vykdyti MREL reikalavimus, ir atitinkamai mažins šių kredito įstaigų galimybes pritraukti reikiamą lėšų kiekį.

Kadangi dėl papildomo apmokestinimo kredito įstaigų, kurioms bus taikomas naujas mokestis, galimybės didinti MREL lėšas išorės lėšomis sumažės, todėl siekdami tinkamai vykdyti MREL reikalavimus, Lietuvoje veikiančios apmokestinamos kredito įstaigos gali būti priverstos mažinti kreditavimo apimtis.

8. Projektas prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintam asmenų lygiateisiškumo principui.

Kaip jau buvo minėta kalbant apie valstybės pagalbos taisyklių pažeidimą, naujas mokestis taikomas tik finansų sektoriaus dalyviams, tačiau nėra taikomas kitiems ekonomikos sektoriams, kurie pasižymi didesniu nei įprastu pelningumu dėl susiklosčiusios neįprastos situacijos rinkoje. Maža to, solidarumo mokesčio apskaičiavimas diskriminuoja atskirus to paties finansų sektoriaus dalyvius (pvz. mokestis nebūtų taikomas atskiroms bendrovėms,

⁶ MREL – tai minimalių nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų reikalavimai, taikomi pasaulinės sisteminės svarbos bankams tarptautiniu lygmeniu. MREL reikalavimai nustatomi Bendros pertvarkymo valdybos (angl. *Single Resolution Board* arba *SRB*), kuri yra centrinė pertvarkymo institucija Europos Sąjungos dalimi esančioje Bankų sąjungoje, kurią šiuo metu sudaro 20 euro zonos šalių ir Bulgarija. Kartu su nacionalinėmis pertvarkymo institucijomis Bendra pertvarkymo valdyba sudaro bendrą pertvarkymo mechanizmą, kuris užtikrina, jog su kredito įstaigos žlugimu susijusios situacijos būtų išspręstos mažinant žalą ir rizikas Europos Sąjungos ekonomikai.

MREL reikalavimus kredito įstaigoms Europos Sąjungoje nustato 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (*OL L 173, 2014 6 12, p. 190–348*).

kurios nėra kredito įstaigų dukterinės įmonės, tačiau konkuruoja su kredito įstaigomis Lietuvos rinkoje teikdamos lizingo, faktoringo, vartojamųjų paskolų ir kitas finansavimo paslaugas).

Kaip atskirą diskriminacijos elementą galima išskirti diskriminaciją, kuri pasireškia apmokestinant kredito įstaigas, Lietuvos Respublikoje teisėtai veikiančias per įsteigtus filialus. Projekte numatoma, kad „<...> Laikinojo solidarumo įnašo bazė sumažinama mokėjimo laikotarpiu laikinojo solidarumo įnašo mokėtojo Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo nustatyta tvarka sumokėtomis indėlių draudimo įmokomis į Indėlių draudimo fondą ir 2014 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 806/2014, kuriuo nustatomos kredito įstaigų ir tam tikrų investicinių įmonių pertvarkymo vienodos taisyklės ir vienoda procedūra, kiek tai susiję su bendru pertvarkymo mechanizmu ir Bendru pertvarkymo fondu, ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, su visais pakeitimais nustatyta tvarka sumokėtais įnašais į Bendrą pertvarkymo fondą.“

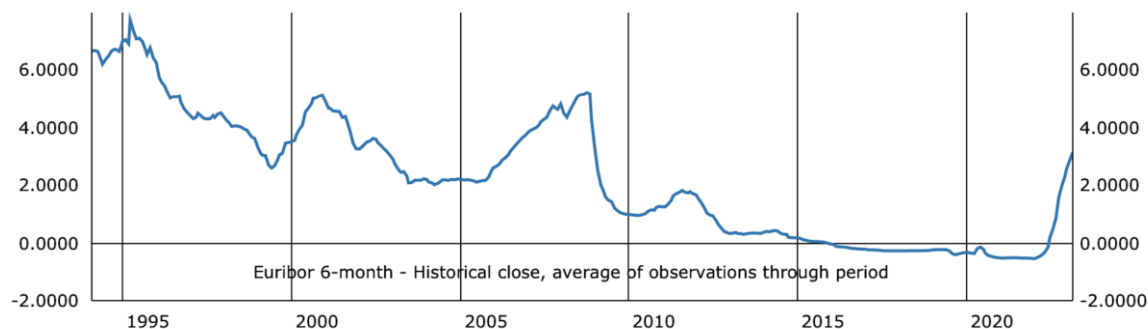
Skirtingas kredito įstaigų apmokestinimas privilegijuoja atskiras kredito įstaigas, t.y. tas, kurioms Projekto nuostata, nurodyta Projekto 5 str. 5 dalyje, būtų taikoma, atitinkamai, siūlomas reguliavimas diskriminuojančiai išskiria kredito įstaigas, kurios Lietuvoje veikia per filialus, nes pagal įstatymo projektų nuostatas, naujo mokesčio bazė bus sumažinta piniginiiais įnašais į pertvarkymo fondus ir indėlių garantijų sistemas tik tokia suma, kuri yra sumokama Lietuvoje. Užsienio bankų kredito įstaigų filialų indėliai yra draudžiami tos šalies indėlių garantijų fonde, kurioje kredito įstaiga yra įsteigta.

Toks vienodoje faktinėje ir teisinėje situacijoje esančių subjektų skirtingas apmokestinimas tiesiogiai pažeidžia Konstitucijos 29 str. įtvirtintą visų asmenų lygiateisiškumo principą.

9. Projekte neatsižvelgiama į kredito įstaigų prisiimamą ilgalaikių paskolų riziką

Aiškinamajame rašte akcentuojama, kad „netikėtai gauta ekonominė renta savo prigimtimi nėra sietina su verslo sprendimais“. Tokie argumentai leidžia teigti, kad Projekto autoriai nesupranta kredito įstaigų prisiimamos ilgalaikių paskolų rizikos ir visiškai nevertina ilgalaikės iš paskolos gaunamų pajamų perspektyvos (kuri turėtų būti vertinama per visą ekonominio ciklo laikotarpį, kuris yra žymiai ilgesnis nei 4 metai, t.y. 2018 m. – 2021 m., siūlomi naudoti kaip bazinis laikotarpis solidarumo mokesčio apskaičiavimui). Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais kai kredito įstaigos priima verslo sprendimą teikti paskolas kintamomis, o ne fiksuotomis palūkanomis, jos tuo pačiu prisiima riziką, kad staigiai pakilus kintamai palūkanų normai, klientų mokumas prastės greičiau ir labiau nei fiksuotų palūkanų atveju, o taip pat prisiima ir kitą riziką - kad sumažėjus kintamų palūkanų bazei, kredito įstaigos gaus atitinkamai mažesnes palūkanines pajamas (ši rizika reikšmingai realizavosi kelis metus trukusioje neigiamų EURIBOR palūkanų aplinkoje).

Galiausiai, atkreiptinas dėmesys, kad nei dabartinės ECB bazinės palūkanų normos, nei bankų taikomos paskolų palūkanų normos nėra išskirtinai didelės ilgalaikėje perspektyvoje.

ECB: Euribor 6 mėn. palūkanų normos kaita⁷

⁷ https://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=143.FM.M.U2.EUR.RT.MM.EURIBOR6MD_.HSTA

Visi aukščiau nurodyti argumentai patvirtina, kad Projektas pažeidžia valstybės pagalbos taisykles, prieštarauja Konstitucijoje įtvirtintiems asmenų lygiateisiškumo ir teisinės valstybės principams, iškreipia konkurencinę aplinką ir nustato nevienodas konkurencines sąlygas finansų sektoriuje, didina Lietuvos investicinę ir politinę rizikas, neigiamai įtakoja šalies finansinį stabilumą bei nepagrįstai ir neadekvačiai riboja kredito įstaigų veiklą, todėl toks įstatymas negali būti priimtas teisinėje ir demokratinėje valstybėje.

Pridedama. 2023-03-16 LBA rašto Nr.06/05 kopija.

Pagarbiai

Prezidentė

Dr. Eivilė Čipkutė